

**Materiały szkoleniowe dla Uczestników szkolenia pn:
„Rola samorządu terytorialnego przy realizacji inwestycji
na obszarach Natura 2000 – zasady dopuszczalnego
inwestowania”**

Stan prawny na aktualny na styczeń 2014 roku

Sieć obszarów Natura 2000 jest wdrażana we wszystkich 28 krajach Unii Europejskiej i ma za zadanie ochronę ginących i zagrożonych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk. Jej wyznaczenie jest obowiązkiem każdego państwa członkowskiego

W Słowenii jest ponad 35% kraju pokrytego siecią Natura 2000, w Bułgarii ponad 34%, w Hiszpanii ok. 27%, w Wielkiej Brytanii niewiele ponad 7%, a w Polsce 20%, czyli na średnim poziomie w UE.

Program Natura 2000 to unikatowe w skali świata przedsięwzięcie na rzecz ochrony różnorodności biologicznej Europy. Celem tworzenia sieci Natura 2000 jest zachowanie cennych typów siedlisk przyrodniczych i gatunków we właściwym stanie ochrony w ich naturalnym zasięgu.

Ogólnoeuropejski charakter sieci Natura 2000 polega na tym, że kraje członkowskie budują ją na podstawie tych samych założeń merytorycznych określonych w prawie UE, przetransponowanych do prawa krajowego, zarządzają nią przy zastosowaniu zbliżonych instrumentów prawnych.

Dla obszarów Natura 2000 nie ustanawia się zakazów, tak jak dla innych form ochrony przyrody, np. parków narodowych. Ochrona na obszarach Natura 2000 opiera się przede wszystkim na ograniczaniu podejmowania działań mogących pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w znaczący sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000.

Każdy obszar Natura 2000 ma określone przedmioty ochrony i tylko one podlegają ocenie możliwości oddziaływania na obszar Natura 2000. Natomiast ocena taka nie zamyka się w granicach danego obszaru Natura 2000, ale również może dotyczyć terenów sąsiednich.

PODSTAWY PRAWNE

Prawo krajowe:

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627) (dalej UOP);

Art. 25. 1. Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

- 1) obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO);
- 2) specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO);
- 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW).

Art. 27. 3. Minister właściwy do spraw środowiska, po uzyskaniu zgody Rady Ministrów, przekazuje Komisji Europejskiej:

- 1) listę proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty ;
- 2) szacunek dotyczący współfinansowania poprzez Wspólnotę ochrony obszarów wyznaczonych za względu na typy siedlisk przyrodniczych oraz gatunki roślin i zwierząt o znaczeniu priorytetowym;
- 3) listę obszarów specjalnej ochrony ptaków.

Art. 33. 1. Zabrania się, z zastrzeżeniem art. 34, podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszarów Natura 2000, w tym w szczególności:

- 1) pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i
- 2) obszar Natura 2000, lub
- 3) pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami

Art. 34. 1. Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich – dyrektor właściwego urzędu morskiego, może zezwolić na realizację planu lub działań, mogąco znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszary znajdujące się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt. 1,

zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

Art. 34. 2. W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, może zostać udzielone wyłącznie w celu:

- 1) ochrony zdrowia i życia ludzi;
- 2) zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego;
- 3) uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego;
- 4) wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej

Ustawa z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235) (dalej ustawa OOŚ);

Akty wykonawcze do ww. ustaw

Prawo wspólnotowe:

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (dyrektywa ptasia)

Podstawowe instrumenty:

- wyznaczenie obszarów specjalnej ochrony (zał. I oraz gatunki wędrowne);
- zakazy i ograniczenia;
- prawne uregulowanie handlu i odłowu ptaków (zał. II i III);
- przeciwdziałanie pewnym metodom odłowu i zabijania ptaków.

Dyrektywa Rady 97/62/EWG z dnia 27 października 1997 r. w sprawie ochrony siedliska przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (dyrektywa siedliskowa)

Podstawowe instrumenty:

- Wyznaczenie obszarów ochrony (siedliska przyrodnicze i gatunki – zał. I i II);
- Zakazy i ograniczenia w stosunku do gatunków (zał. IV);
- Przeciwdziałanie pewnym metodom odłowu i zabijania zwierząt.

Dyrektywy „naturowe” zawierają cele w zakresie ochrony przyrody, które winny zostać osiągnięte na poziomie wspólnotowym.

W odniesieniu do sieci Natura 2000:

- regulują kwestie dotyczące tworzenia sieci Natura 2000 (wyznaczania obszarów Natura 2000);
- zawierają zasady funkcjonowania sieci Natura 2000;
- określają instrumenty ochronne, w tym wymogi dotyczące zasad gospodarowania w kontekście obszarów Natura 2000

* Sądy, organy administracji i organy samorządu terytorialnego mają obowiązek tzw. prowsólnotowego działania i prowsólnotowej interpretacji prawa krajowego, a zatem muszą w sprawach krajowych orzekać tak, aby zrealizować cele Dyrektywy

INFORMACJE O SIECI NATURA 2000

Sieć Natura 2000 ma na celu:

- Ochronę zagrożonych składników różnorodności biologicznej na kontynencie europejskim;
- Podejmowanie działań pozwalających na **zachowanie siedlisk przyrodniczych i gatunków w stanie sprzyjającym ich ochronie lub odtworzenie takiego stanu;**
- Tworzenie spójnego funkcjonalnie systemu obszarów ochrony przyrody na całym terytorium Unii Europejskiej

Obszary Natura 2000 wyznacza się:

- W oparciu o kryteria naukowe;
- Z punktu widzenia całej Unii Europejskiej, a nie danego państwa członkowskiego
- **uwarunkowania społeczne i gospodarcze są analizowane i uwzględniane w procesie opracowywania planów zarządzania poszczególnymi obszarami**

Rodzaje obszarów Natura 2000:

- **Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO)** – w Polsce o kodzie **PLB**

Celem jest ochrona wszystkich gatunków ptaków (i ich siedlisk) występujących naturalnie w stanie dzikim na europejskim terytorium Państw Członkowskich UE.

Obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) są wyznaczane samodzielnie przez każde państwo. Komisja Europejska kontroluje jednak zgodność wyznaczonych obszarów z siecią tzw. IBA (International Birdwatchers' Association). W praktyce każdy obszar spełniający naukowe kryteria IBA musi być wyznaczony jako obszar specjalnej ochrony ptaków.

- **Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO)** – w Polsce o kodzie **PLH**

Celem jest zachowanie różnorodności biologicznej poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory na europejskim terytorium Państw Członkowskich UE oraz zachowanie (lub odtworzenie) we właściwym stanie

ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory ważnych dla Wspólnoty;

W zakresie specjalnych obszarów ochrony siedlisk (SOO), każde państwo członkowskie musi opracować i przedstawić Komisji Europejskiej listę leżących na jego terytorium obszarów najcenniejszych pod względem przyrodniczym, odpowiadających gatunkowo i siedliskowo wymogom zawartym w Dyrektywie Siedliskowej. Po przedłożeniu listy, następuje proces ewaluacji i selekcji obszarów na poziomie europejskim. Kluczowym elementem tej procedury jest Seminarium Biogeograficzne, na którym ocenia się kompletność sieci dla każdego z gatunków i siedlisk będących przedmiotami ochrony, a występujących w danym państwie. Następnie Komisja Europejska zatwierdza w trybie decyzji obszary pod nazwą obszar o znaczeniu dla Wspólnoty (OZW) i od tej chwili obowiązują wszystkie przepisy ochronne.

OSO i SOO wyznaczone są na podstawie innych przesłanek naukowych, więc mogą na siebie częściowo lub całkowicie zachodzić. W szczególnych przypadkach, gdy granice pokrywają się w całości, w Polsce obszar taki oznaczony jest kodem **PLC**.

- **obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW)**, obszary, które przeszły pozytywną weryfikację Komisji Europejskiej i zatwierdzone przez nią w drodze decyzji .

Historia wdrażania sieci obszarów natura 2000 w Polsce:

- 2004 r. – zgłoszenie obszarów siedliskowych (184) i wyznaczenie I tranzy obszarów ptasich (72)
- Organizacje pozarządowe przekazują KE tzw. *Shadow list* (listę obszarów proponowanych) – aktualizacja – 2006 r.
- 2006 r. KE wszczyna postępowanie naruszeniowe, a w 2007 r. w przypadku obszarów ptasich kieruje sprawę do trybunału
- 2006 – 2008 – uzupełnienie sieci przez MŚ oraz pozyskiwanie wielu nowych danych przyrodniczych
- 2008 – organizacje pozarządowe uzupełniają tzw. *Shadow list*
- 2009 r. kwiecień – KE wycofuje skargę w sprawie obszarów ptasich
- Prace nad uzupełnieniem sieci Natura 2000 i przekazanie listy nowych obszarów (2009 r. październik) – 459 nowych obszarów

- 2010 r. marzec – bilateralne seminarium biogeograficzne – akceptacja polskiej propozycji obszarów siedliskowych – konieczne wyznaczenie jeszcze kilkudziesięciu obszarów oraz zmian granic istniejących obszarów
- 2012 r. kwiecień - włączono trzy nowe obszary Natura 2000 oraz powiększono 4 już istniejące
- 2012 r. październik - przekazanie do KE kolejną listę obszarów uzupełniających sieć w Polsce wraz z propozycjami zmian w obszarach istniejących.

Aktualny stan wdrażania sieci w Polsce:

138 OSO (PLB), **840** SOO (PLH), **7** OSO+SOO (PLC)

985 obszarów Natura 2000 – **20 %** pow. kraju

Informacje o obszarze:

- SDF (Standardowy Formularz Danych) + mapa
- Dane przyrodnicze znajdujące się w RDOŚ i GDOŚ
- Plany zadań ochronnych i plany ochrony oraz dokumentacja zgromadzona dla ich opracowania
- www.natura2000.gdos.gov.pl,
- <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>
- www.geoportal.gov.pl

inne:

- Biuro CIN, działające przy Fundacji Wspierania Inicjatyw Ekologicznych w Krakowie <http://misjanatura.fwie.pl/index.php/en/strona-glowna-cin>
- Centrum Promocji Obszarów Natura 2000 – powstające w Budach Głogowskich

Standardowy Formularz Danych (SDF):

1. Identyfikacja obszaru (m.in. nazwa, kod, dane o zbierających informacje o obszarze, daty z historią obszaru).

2. Położenie obszaru (m.in. położenie geograficzne, powierzchnia, region biogeograficzny).
3. **Informacja przyrodnicza (typy siedlisk oraz gatunki znajdujące się na terenie obszaru natura 2000 oraz ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk i gatunków).**
4. **Opis obszaru (klasyfikacja terenów w obszarze, opis obszaru, wartość przyrodnicza i znaczenie, zagrożenia, status ochronny – inne formy ochrony, struktura własności, źródła danych).**
5. Status ochronny obszaru oraz powiązania z ostojami Corine Biotopes (wyznaczone formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym i powiązania obszaru z tymi formami).
6. Działalność człowieka na terenie obszaru i w jego otoczeniu i jej wpływ na obszar (w tym kwestie dotyczące zarządzania obszarem).
7. Mapy obszaru.
8. Zdjęcia obszaru.

W obszarach Natura 2000 przedmiotami ochrony są:

- **Gatunki ptaków:**

z załącznika II rozporządzenia Ministra Środowiska z 21 lipca 2004 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313 z późn. zm.)

czyli gatunki ptaków wymienione w Standardowym Formularzu Danych w pkt. 3.2 (pkt. 3.2 a i 3.2 b) z oceną **A**, **B** lub **C** oraz ptactwo wodno – błotne (jeżeli tak wskazano w pkt. 4.2)

- **Siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt**

z załącznika I, II i III rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 maja 2005 roku w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (Dz. U. Nr 94, poz. 795), w tym **siedliska i gatunki priorytetowe** – zagrożone zanikiem w swoim naturalnym zasięgu występujące na terytorium UE, w odniesieniu do których Wspólnota ponosi szczególną odpowiedzialność

czyli wymienione w Standardowym Formularzu Danych siedliska przyrodnicze wymienione w pkt. 3.1 oraz gatunki zwierząt (bez ptaków) i roślin wymienione w pkt. 3.2 (pkt. 3.2.c, 3.2.d, 3.2.e, 3.2.f, 3.2.g z oceną **A**, **B** oraz **C**).

Celem ochrony obszaru Natura 2000 jest maksymalne przyczynienie się do uzyskania właściwego stanu ochrony.

Właściwy stan ochrony siedliska przyrodniczego występuje wtedy, gdy:

- jego naturalny zasięg i obszary mieszczące się w jego obrębie są stałe lub się powiększają;
- szczególna struktura i funkcje konieczne do jego długotrwałego zachowania istnieją i prawdopodobnie będą istnieć w dającej się przewidzieć przyszłości;
- stan ochrony jego typowych gatunków jest właściwy.

Właściwy stan ochrony gatunku występuje wtedy, gdy:

- dane o dynamice liczebności populacji rozpatrywanych gatunków wskazują, że same utrzymają się w skali długoterminowej jako trwałe składniki swoich siedlisk przyrodniczych;
- naturalny zasięg gatunków nie zmniejsza się ani nie ulegnie zmniejszeniu w dającej się przewidzieć przyszłości;
- istnieje i prawdopodobnie będzie istnieć siedlisko wystarczająco duże, aby utrzymać swoje populacje przez dłuższy czas.

Integralność obszaru Natura 2000

to spójność jego czynników strukturalnych i funkcjonalnych umożliwiającą uzyskanie/utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków, dla których ochrony wyznaczono dany obszar.

Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości wskazuje, że pojęcie integralności należy traktować bardzo szeroko. W zasadzie chodzi tu o wszystkie związane z danym obszarem cechy, czynniki i procesy, które mogą mieć wpływ na cele jego ochrony.

W ocenie integralności uwzględnia się:

- poszczególne siedliska i gatunki będące przedmiotem ochrony na danym obszarze,
- ocenę stanu ich zachowania wynikającą z krajowego monitoringu przyrodniczego,
- podatność na zagrożenia,
- powierzchnię siedliska lub liczebność populacji gatunku,

- uwarunkowania środowiska – np. stosunki wodne i wymogi funkcjonalne (w tym ciągłość przestrzeni),
- dostępność miejsc niezbędnych do realizacji określonych funkcji życiowych (np. miejsca żerowania czy rozrodu).

Spójność obszarów Natura 2000

to kompletność zasobów przyrodniczych w sieci i zachowanie powiązań funkcjonalnych między poszczególnymi elementami sieci (czyli obszarami Natura 2000) na poziomie regionu biogeograficznego w danym kraju, gwarantujących utrzymanie we właściwym stanie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków. Spójność odnosi się do powiązań pomiędzy obszarami Natura 2000, a więc do korytarzy ekologicznych warunkujących ciągłość przestrzenną tego systemu.

W ocenie spójności uwzględnia się:

- kryteria reprezentatywności i liczebności,
- występowanie względem zasięgu,
- fragmentację przestrzeni,
- ocenę właściwego stanu ochrony na podstawie krajowego monitoringu przyrodniczego.

Działania minimalizujące ograniczają lub wykluczają negatywny wpływ przedsięwzięcia, np:

- wygradzenia drogi;
- wybór najmniej szkodliwego sprzętu/materiałów/technik budowlanych;
- prowadzenie prac poza okresem lęgowym ptaków, poza okresem zimowania, przelotu itp.;
- przejścia i przepusty dla zwierząt, przepławki dla ryb;
- ekrany akustyczne (inwestycje liniowe)/nasadzenia drzew.

Kompensacja przyrodnicza to zespół działań obejmujących w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywacje gleby, zalesienie, zadrzewienie lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi

przyrodniczej na danym terenie, wyrównania szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych (art. 3 ust. 1 pkt. 8 ustawy prawo ochrony środowiska), np:

- ograniczenia (innych) zagrożeń dla gatunku (np. usuwanie gatunków inwazyjnych);
- poprawa bazy pokarmowej dla gatunku;
- przywracanie ciągłości ekologicznej siedliska gatunku, likwidowanie barier ekologicznych dla gatunku na dawnych obiektach.

Minimalizacja a kompensacja

Różnica wynika z celu działania i jego związku z głównym przedsięwzięciem

Działania minimalizujące:	Działania kompensujące:
<ul style="list-style-type: none"> • zależne od oddziaływań wynikających z projektu, • stanowią integralną część przedsięwzięcia, • wpływają na sposób realizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • niezależne od projektu, • mają swój sens nawet jeśli dane przedsięwzięcie nie byłoby realizowane, • wykonana przed terminem realizacji działań negatywnych dopuszczonych w projekcie – poprzedza zaistnienie strat

Nadrzędny Interes Publiczny (dalej NIP)

- ochrona fundamentalnych wartości związanych z życiem obywateli: zdrowie ludzkie, bezpieczeństwo publiczne, korzystne skutki o podstawowym znaczeniu dla środowiska;
- spełnienie celów interesu społecznego i gospodarczego, np. wypełnienie obowiązków związanych z usługami publicznymi: transport, energia, komunikacja, usługi komunalne;
- określone przez władzę krajowe uzasadnione cele polityki społeczno – gospodarczej: zdrowie, edukacja, usługi komunalne;
- oparty na dowodach;

- ma względy przeważające w stosunku do obszaru chronionego;
- ma charakter długofalowy;
- **inwestycje celu publicznego nie są automatycznie inwestycjami wynikającymi z wymogów NIP (!!!)**

Kompensacja „naturowa” i NIP

1. Pytania o NIP:
 - czy przedsięwzięcie wypełnia wymogi NIP?
 - czy jest wpływ na siedliska i gatunki priorytetowe?
 - jakie są przesłanki interesu publicznego?
2. Decyzja o zastosowaniu działań kompensujących: propozycja i ocena pod względem:
 - adekwatność względem strat;
 - wyboru miejsca realizacji;
 - pewności wdrożenia.
3. Konieczność włączenia Komisji Europejskiej do procesu oceny:
 - informacja o zastosowanych kompensacjach;
 - opinia o zaproponowanych kompensacjach.

Zasady kompensacji „naturowej”

- zachowanie proporcji w stosunku do siedlisk i gatunków podlegających negatywnym oddziaływaniom zaleca się powyżej 1:1;
- ten sam region biogeograficzny w obrębie państwa,
- jak najbliższa odległość od miejsca szkody,
- zapewnienie funkcji obszaru kompensacji porównywalnych do funkcji spełnianych pierwotnie,
- dostosowanie do konkretnego negatywnego oddziaływania na dane gatunki i siedliska (odpowiednia do straty wywoływanej inwestycją),

- określony harmonogram realizacji: terminy, monitoring,
- zabezpieczenie prawne i finansowe działań,
- musi być skuteczna i wykonalna,
- koszty działań kompensacyjnych ponosi Inwestor (mogą być sfinansowane ze środków UE jako koszt kwalifikowany)

Przykłady „naturowych” działań kompensujących

- odtworzenie siedliska przyrodniczego/siedliska gatunku w innym miejscu obszaru Natura 2000;
- odtworzenie siedliska przyrodniczego/siedliska gatunku w innym obszarze Natura 2000 lub w miejscu, które będzie następnie włączone do sieci Natura 2000;
- tworzenie siedlisk zastępczych gatunku w obszarze Natura 2000 i przenoszenie gatunku na takie siedliska;
- włączenie do sieci nowych obszarów Natura 2000, przywracających utraconą spójność sieci, jeśli sieć została utworzona;
- reintrodukcja gatunku lub restytucja i wzmocnienie populacji gatunku

INSTRUMENTY OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000:

- I. Plany zadań ochronnych i plany ochrony;
- II. Procedury planistyczne;
- III. Procedury oceny oddziaływania na środowisko;
- IV. Procedury oceny oddziaływania na obszar Natura 2000

ad. I PLANY ZADAŃ OCHRONNYCH I PLANY OCHRONY

Dla skutecznego wdrażania sieci Natura 2000 niezbędne jest właściwe zidentyfikowanie istniejących i potencjalnych zagrożeń dla poszczególnych obszarów oraz zaplanowanie niezbędnych działań ochronnych. Ustalenia te są również istotne dla możliwości rozwoju społeczności lokalnych, a w szczególności mają wpływ na procesy planowania przestrzennego.

Na tym etapie wdrażania sieci Natura 2000 uwarunkowania społeczne i gospodarcze winny być dogłębnie analizowane i uwzględniane w zapisach planów zarządzania poszczególnymi obszarami (PZO/PO).

Ponieważ ustalenia z PZO/PO mają wpływ na planowanie przestrzenne, uczestnictwo w powstawaniu tych dokumentów jest niezwykle istotne dla Społeczności lokalnych.

Plan zadań ochronnych (dalej PZO)

- sporządzany na 10 lat
- podstawa prawna – zarządzenie RDOŚ
- sporządzany, aby bez zwłoki podjąć działania niezbędne dla zachowania przedmiotów ochrony
- sporządzany na podstawie istniejącej wiedzy uzupełnionej o podstawowe prace terenowe, bez szczegółowych badań inwentaryzacyjnych

Plan ochrony (dalej PO)

- sporządzany na 20 lat
- podstawa prawna - rozporządzenie Ministra Środowiska
- stabilny, długookresowy program ochrony

- sporządzany na podstawie uprzedniej inwentaryzacji i badań w niezbędnym zakresie

PZO i PO zawierają m.in.:

- opis granic i mapę obszaru Natura 2000
- identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk –przedmiotów ochrony
- wskazania do zmian w istniejących Studim oraz mpzp, a także planu zagospodarowania przestrzennego województwa.

Wskazania dotyczą m.in eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych lub/i wewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla ochrony których wyznaczono obszar Natura 2000. Mogą one dotyczyć m.in.:

- możliwości lokalizowania zabudowy,
- planowania zalesień,
- budowy infrastruktury,
- utrzymania korytarzy ekologicznych.

Ustanowiony PZO/PO daje Gminą wykaz zaleceń i ograniczeń w gospodarowaniu i planowaniu przestrzennym a organom związanym z obszarami Natura 2000 merytoryczne podstawy do podejmowanych decyzji, w tym oceny skutków realizacji projektów planów i przedsięwzięć.

Gminy powinny uczestniczyć w tworzeniu PZO/PO, ponieważ:

- daje im to możliwość bezpośredniej konsultacji z specjalistami – wykonawcami PZO/PO
- daje im to możliwość składania wniosków, zapytań i uwag na bieżąco oraz otrzymywania odpowiedzi na te pytania także na bieżąco
- nikt tak jak Gminy, nie zna specyfiki terenu, ludzi, problemów i oczekiwań społeczności, przedsiębiorców, potencjału np. turystycznego regionu, możliwości rozwoju gospodarczego itp.

Uwaga:

Nie ma regulacji prawnych dotyczących trybu i terminu dostosowania istniejących mpzp i Studiów do zapisów przyjętych PZO/PO. Jednak z racji rangi aktów ustanawiających zarówno PZO (akt prawa miejscowego), PO (rozporządzenie Ministra Środowiska), mają one charakter prawa obowiązującego wszystkie organy administracji i podmioty gospodarujące na danym obszarze (!!!)

Dlatego też, po ustanowieniu PZO/PO, gminy powinny dążyć do wprowadzania zmian do istniejących w jej granicach administracyjnych dokumentów planistycznych. Uzyskanie spójności ustaleń tych dokumentów leży w interesie zarówno samych Gmin, jak i mieszkańców, potencjalnych inwestorów oraz organów zarządzających siecią Natura 2000.

ad. II PROCEDURY PLANISTYCZNE

Planowanie przestrzenne jest jednym z najważniejszych i najbardziej skutecznych narzędzi ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000.

Jedną z nadrzędnych zasad planowania przestrzennego jest zasada zrównoważonego rozwoju – czyli pogodzenie działań politycznych i potrzeb społeczno-gospodarczych z wymogami ochrony środowiska, w tym z koniecznością zachowania równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb zarówno współczesnego społeczeństwa, jak i przyszłych pokoleń.

Tak więc polityka przestrzenna gminy musi w równym stopniu traktować rozwój społeczno-gospodarczy jak i potrzebę/wymogi ochronę przyrody.

System planowania przestrzennego w kraju tworzą hierarchicznie ułożone dokumenty planistyczne wraz z towarzyszącymi im opracowaniami przyrodniczymi.

Zgodnie z obowiązującym porządkiem prawnym, niezależnie więc od rangi/ poziomu tworzonego dokumentu planistycznego, musi on uwzględniać między innymi zasady ochrony środowiska przyrodniczego, zakazy obowiązujące w granicach danej formy ochrony przyrody, jak i jej cele ochrony oraz granice terenów objętych formami ochrony przyrody.

Rodzaje dokumentów planistycznych oraz ich zakres:

Organ sporządzający	Dokument planistyczny	Zakres dokumentu
Wójt, Burmistrz, Prezydent Miasta (sporządza projekt), Rada Gminy uchwała dokument	studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (dalej Studium)	<ul style="list-style-type: none">• wskazuje jedynie pewną koncepcję i kierunki zagospodarowania terenu, a z jego treści wynikają lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego,• sporządzany dla obszaru całej gminy,• nie jest aktem prawa miejscowego,• jego ustalenia są wiążące dla gminy przy sporządzaniu

		mpzp.
Wójt, Burmistrz, Prezydent Miasta (sporządza projekt), Rada Gminy uchwała dokument	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (dalej mpzp)	<ul style="list-style-type: none"> • determinuje zagospodarowanie danego obszaru - ustala przeznaczenie terenów, w tym także dla inwestycji celu publicznego, określa sposób ich zagospodarowania oraz zasady zabudowy, • sporządzany dla dowolnej powierzchni (może to być nawet pojedyncza działka ewidencyjna), • akt prawa miejscowego.
Wójt, Burmistrz, Prezydent Miasta	decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (dalej wz/ulicp)	<ul style="list-style-type: none"> • sporządzana w przypadku braku mpzp, • sporządza się ją dla wybranego fragmentu terenu (działka geodezyjna lub jej część, lub kilka działek sąsiadujących), dla inwestycji celu publicznego – dla całego przebiegu linii, • nie może obejmować terenu, który wymaga zgody na przeznaczenie gruntów rolnych lub leśnych na cele nierolnicze lub nieleśne, • nie rodzi prawa do terenu, traci moc po

Szczegółowy tryb opiniowania i uzgadniania dokumentów planistycznych ustala ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2012, poz. 647) (dalej ustawa PiZP), należy jednak pamiętać, że dodatkowo UOP i ustawa OOS precyzują zakres oceny skutków realizacji tych dokumentów dla środowiska przyrodniczego a w tym dla obszarów Natura 2000.

W wielkim uproszczeniu ocena skutków realizacji projektów mpzp i suikzp, a także wz/ulicp na obszary Natura 2000 przedstawia się następująco:

Dokument planistyczny	Ocena strategiczna projektu dokumentu (dalej SOOS)	Uzgodnienie projektu dokumentu
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Studium)	<ul style="list-style-type: none"> uzgodnienie zakresu <i>Prognozy</i> do Studium z RDOŚ, opracowanie <i>Prognozy</i>, zaopiniowanie projektu dokumentu Studium i <i>Prognozy</i> z RDOŚ, zapewnienie udziału społeczeństwa w SOOS 	<ul style="list-style-type: none"> uzgodnienie z RDOŚ projektu dokumentu w zakresie jego ustaleń, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 (art. 30 ust. 3 ustawy OOP)
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (mpzp)	<ul style="list-style-type: none"> uzgodnienie zakresu <i>Prognozy</i> do mpzp z RDOŚ, opracowanie <i>Prognozy</i>, zaopiniowanie projektu mpzp i <i>Prognozy</i> z RDOŚ, zapewnienie udziału społeczeństwa w SOOS 	<ul style="list-style-type: none"> uzgodnienie z RDOŚ projektu dokumentu w zakresie jego ustaleń, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 (art. 30 ust. 3 UOP oraz art. 17 pkt 6 lit. B ustawy PiZP)
Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (WZ/ULICP)	<ul style="list-style-type: none"> nie dotyczy 	<ul style="list-style-type: none"> uzgodnienie projektu decyzji z RDOŚ w odniesieniu do obszarów objętych ochroną na podstawie

Uwagi:

1. Studium w przeciwieństwie do miejscowego planu nie jest aktem prawa miejscowego. Co oznacza, że na jego podstawie obywatel nie nabywa żadnych praw. Wskazuje ono jedynie pewną koncepcję i kierunki zagospodarowania terenu, a z jego treści wynikają lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego. Co nie oznacza, że ustalenia studium nie mają żadnego znaczenia prawnego – jego ustalenia, zawarte zarówno w części tekstowej, jak i graficznej, są wiążące dla organów gminy podczas sporządzania miejscowych planów, a zgodnie z wyrokiem NSA także przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy (co nie wynika może wprost z ustawy, ale jest interpretacją przepisów, dokonaną przez Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 6 sierpnia 2009 r., sygn. II OSK1250/08).

2. Przygotowując projekt decyzji o wz/ulicp warto pamiętać, że dla przedsięwzięć zaliczonych do mogących znacząco oddziaływać na środowisko (tzw. I i II grupa) niezbędne jest wcześniejsze uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (DUŚ).

Wówczas – jeśli była przeprowadzana OOŚ i w jej trakcie RDOŚ uzgodnił warunki realizacji inwestycji, to nie jest już wymagane dodatkowe uzgodnienie RDOŚ w trakcie postępowania w sprawie uzgodnienia projektu decyzji wz lub ulicp (art. 53 ust. 5b ustaw PiZP).

3. W przypadku podejrzenia możliwości znaczącego negatywnego oddziaływania planowanego zamierzenia (inwestycji) na obszar Natura 2000 **przed przygotowaniem projektu decyzji wz/ulicp** wymagane jest wcześniejsze rozstrzygnięcie RDOŚ odnośnie konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania planowanej inwestycji na obszar Natura 2000 (przedsięwzięcia z tzw. III grupy), zgodnie z procedurą opisaną w art. 96 – 99 ustawy OOŚ. Jeśli taka konieczność zaistnieje, w pierwszej kolejności RDOŚ uzgadnia warunki realizacji inwestycji, a dopiero następnie wójt, burmistrz, prezydent miasta przygotowuje projekt decyzji wz/ulicp który będzie uzgadniany w trybie ustawy PiZP. Jednak będzie trzeba ponownie uzgodnić taki projekt decyzji z RDOŚ jeśli inwestycja zlokalizowana jest także na obszarze parku krajobrazowego lub obszaru chronionego krajobrazu.

W projekcie takiej decyzji koniecznie powinna znaleźć się informacja o przeprowadzonej ocenie oddziaływania na obszar Natura 2000 i jej wynikach.

System planowania przestrzennego w kraju tworzą hierarchicznie ułożone dokumenty planistyczne wraz z towarzyszącymi im opracowaniami przyrodniczymi. Celem tych opracowań jest uwzględnienie uwarunkowań przyrodniczych w procesie planowania przestrzennego.

Opracowanie ekofizjograficzne sporządzane jest do wszystkich dokumentów planistycznych za wyjątkiem koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju (kpsz). Ma ono na celu określenie i ocenę warunków przyrodniczych pod kątem stwarzanych przez nie możliwości dla zagospodarowania przestrzennego (Kistowski i Pchalek 2009).

Wiedza na temat wartości przyrodniczych gminy, przebiegu granic występujących w gminie obszarów Natura 2000, chronionych w ramach sieci Natura 2000 siedlisk i gatunków jest kluczowa do zapewnienia właściwego stanu ich ochrony, zachowania równowagi przyrodniczej oraz prowadzenia polityki przestrzennej z uwzględnieniem wymogów środowiskowych. Dlatego ważne jest, aby każda gmina posiadała aktualne, rzetelnie przygotowane opracowanie ekofizjograficzne, gdyż wymagania i warunki dotyczące utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalną gospodarkę zasobami środowiska ustala się w Studium i mpzp właśnie na podstawie opracowania ekofizjograficznego.

Szczególą rolę w opracowaniu ekofizjograficznym pełni część kartograficzna, ponieważ to ona powinna pokazać przestrzenne uwarunkowania środowiskowe. Tylko na dobrze wykonanych mapach można odnaleźć powiązania ekologiczne poszczególnych ekosystemów, bez których opracowanie prognozy oddziaływania Studium lub mpzp na środowisko nie jest praktycznie możliwe. Szczególnie ważne jest więc, aby dane opisane w części tekstowej były spójne i łatwe do zidentyfikowania na mapach.

Opracowanie ekofizjograficzne powinno m.in. zawierać prawidłowe granice obszarów Natura 2000, jednoznacznie wskazywać przedmioty ochrony na danym obszarze (gatunki, siedliska), jego powiązanie z otoczeniem oraz w miarę opracowywania planów zadań ochronnych (PZO) /planów ochrony (PO) wytyczne z nich wynikające w zakresie planowania przestrzennego i ustalenia dotyczące czynnej ochrony.

Rzetelnie przygotowane opracowanie ekofizjograficzne zawierające m.in. wyżej wymienione elementy będzie dla gminy świetnym narzędziem prowadzenia pronaturowej polityki przestrzennej, a jednocześnie materiałem wyjściowym do sporządzenia *Prognozy* na potrzeby mpzp lub Studium, która zagwarantuje przygotowanie dokumentu planistycznego, którego ustalenia nie będą znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 („Kompendium wiedzy o sieci Natura 2000 dla samorządu” GDOŚ 2012).

Prognoza oddziaływania na środowisko (dalej Prognoza), jest nieodłącznym elementem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Sporządza się ją dla wszystkich dokumentów planistycznych, ma ona za zadanie wskazać, jaki będzie wpływ na środowisko planowanych dokumentów warunkujących m.in. zagospodarowanie przestrzenne (Kistowski i Pchalek 2009).

Prognoza przedstawia m.in:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań mogących być rezultatem realizacji ustaleń projektowanego dokumentu planistycznego, w szczególności na cele i przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru jak i spójność sieci;
- rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienia braku rozwiązań alternatywnych – oczywiście biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru.

Ustalenia dotyczące sieci Natura 2000 są bardzo istotnym elementem analiz służących właściwej ocenie skutków realizacji projektu Studium i mpzp.

Należy pamiętać, że poza wymogiem zachowania we właściwym stanie ochrony siedlisk przyrodniczym i gatunków będących podstawą wyznaczania obszarów Natura 2000, istotne jest także zapewnienie spójności sieci, a więc takie planowanie zagospodarowania terenu poza granicami obszarów, które umożliwi prawidłowe funkcjonowanie chronionych gatunków i siedlisk w odniesieniu do zasięgu ich występowania, m.in. poprzez utrzymanie funkcji korytarzy ekologicznych łączących wyznaczone obszary Natura 2000.

Wobec braku katalogu działań zakazanych w obszarach Natura 2000 do czasu ustanowienia PZO/PO, opiniowanie i uzgadnianie projektów Studium i mpzp opiera się głównie na:

- merytorycznej wiedzy organów opiniujących/uzgadniających oraz
- ustaleniach i wnioskach z Prognozy

Możliwość wystąpienia znaczącego negatywnego wpływu ustaleń dokumentu na obszar Natura 2000 jest przesłanką uniemożliwiającą przyjęcie takiego dokumentu. Wyjątkiem są przesłanki art. 6 Dyrektywy Siedliskowej (art. 34 UOP).

Strategiczna Ocena Oddziaływania na obszar Natura 2000 nie ogranicza się do zagospodarowania zaplanowanego w granicach obszaru Natura 2000, ale obejmuje także tereny poza granicami obszaru.

KONKLUZJA:

Jedynie kompleksowe planowanie przestrzenne poddane strategicznej ocenie oddziaływania zapewni warunki dla rozwoju zrównoważonego, uwzględniającego wymogi ochrony różnorodności biologicznej – tak więc w interesie Samorządów, Inwestorów i sieci Natura 2000 leży opracowanie mpzp dla terenów położonych w granicach obszarów Natura 2000 i ich otoczeniu.

ad. III PROCEDURY OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Ocena oddziaływania na obszar Natura 2000 może być wymagana przed realizacją trzech rodzajów przedsięwzięć:

- przedsięwzięcia zawsze mogące oddziaływać na środowisko wymagające obligatoryjnie przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko i wykonanie raportu - **grupa I**
- przedsięwzięcia mogące potencjalnie oddziaływać na środowisko, dla których obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko i wykonanie raportu może być stwierdzony na podstawie art. 63 ust. 1 ustawy OOS - **grupa II**;
- przedsięwzięcia, które nie mieszczą się w katalogu przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, ale ich realizacja może negatywnie wpłynąć na cele lub przedmioty ochrony danego obszaru Natura 2000 – **grupa III**.

Katalog przedsięwzięć z tzw. **I i II grupy** określony został w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. nr 2013, poz. 1397 z późn. zm.).

Dla przedsięwzięć z **I i II grupy** niezbędne jest uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (zwana dalej DUŚ), którą wydaje się zawsze (!), nawet gdy nie została przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko (możliwe w przypadku II grupy).

Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach (DUŚ) to rozstrzygnięcie organu administracji publicznej określające środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięcia; jej uzyskanie jest wymagane przed realizacją przedsięwzięć z I i II grupy i następuje przed wystąpieniem o uzyskanie decyzji "zezwalającej na realizację przedsięwzięcia", np. ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego, pozwolenie na budowę itp.

Ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko to postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko planowanego przedsięwzięcia, obejmujące w szczególności:

- weryfikację raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
- uzyskanie wymaganych ustawą opinii i uzgodnień,
- zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu

(art. 3 ust. 1 pkt. 8 ustawy OOS)

Ocenę oddziaływania na środowisko przeprowadza się w ramach:

- postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;
- postępowania w sprawie wydania decyzji o pozwoleniu na budowę i decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, jeżeli stwierdzono taką konieczność – tzw. ponowna ocena.

(art. 61 ust. 1 ustawy OOS)

Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko winien obejmować swym zakresem m.in.:

- opis elementów przyrodniczych środowiska objętych zakresem przewidywanego oddziaływania, w tym elementów środowiska objętych ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody;
- opis przewidywanych skutków dla środowiska w przypadku niepodejmowania przedsięwzięcia;
- opis analizowanych wariantów;
- określenie przewidywanego oddziaływania na środowisko analizowanych wariantów;
- uzasadnienie proponowanego przez wnioskodawcę wariantu, ze wskazaniem jego oddziaływania na środowisko;
- opis przewidywanych znacząco oddziaływań planowanego przedsięwzięcia na środowisko.
- opis przewidywanych działań mających na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru;
- przedstawienie propozycji monitoringu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na etapie jego budowy i eksploatacji lub użytkowania, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru.

Informacje w raporcie powinny uwzględniać przewidywane oddziaływanie analizowanych wariantów na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru (art. 66 ust. 2 ustawy OOS)

W ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko określa się, analizuje oraz ocenia:

- Bezpośredni i pośredni wpływ danego przedsięwzięcia na środowisko, w tym na obszary Natura 2000;
- Możliwości oraz sposoby zapobiegania i zmniejszenia negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w tym na obszary Natura 2000;
- Wymagany zakres monitoringu, w tym dotyczący oddziaływania na obszar Natura 2000

Efekty powyższych rozważań i wnioski z nimi związane (np. działania minimalizujące, kompensacje, nałożony monitoring) winny znaleźć się w decyzji o środowiskowej

ad. IV PROCEDURY OCENY ODDZIAŁYWANIA NA OBSZAR NATURA 2000

Ocena oddziaływania na obszar Natura 2000 może być wymagana również przed realizacją:

- przedsięwzięć, które nie mieszczą się w katalogu przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, ale ich realizacja może negatywnie wpłynąć na cele lub przedmioty ochrony danego obszaru Natura 2000 – **grupa III**.

Przedsięwzięcia z III grupy (art. 59 ust. 2 ustawy OOS):

Realizacja planowanego przedsięwzięcia innego niż przedsięwzięcie mogące znacząco oddziaływać na środowisko (I i II grupa) wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, jeżeli:

1. Przedsięwzięcie może znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, a nie jest bezpośrednio związane z ochroną tego obszaru lub nie wynika z tej ochrony;
2. Obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 został stwierdzony na podstawie art. 97 ust. 1

Zgodnie z art. 61 ust. 4 ustawy OOS:

Ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 przeprowadza się w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji, o której mowa w art. 96

ust. 2 (np. pozwolenia na budowę), jeżeli obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 został stwierdzony na podstawie art. 97 ust. 1 (**nie wymagana decyzja środowiskowa**)

Zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy OOS:

W ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 określa się, analizuje oraz ocenia oddziaływanie przedsięwzięć na obszary Natura 2000 biorąc pod uwagę także skumulowane oddziaływanie przedsięwzięcia z innymi przedsięwzięciami

Organ właściwy do wydania decyzji wymaganej przed rozpoczęciem realizacji przedsięwzięcia innego niż przedsięwzięcie mogące znacząco oddziaływać na środowisko, które nie jest bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynika z tej ochrony **jest obowiązany do rozważenia, przed wydaniem tej decyzji, czy przedsięwzięcie może potencjalnie znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000** (art. 96 ust. 1 ustawy OOS)

Do decyzji tych należą w szczególności (katalog otwarty):

- 15 decyzji określonych w art. 72 ust. 1 pkt. 1-15;
- Inne, np.:
 - ✓ zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów – wydawane na podstawie ustawy o ochronie przyrody;
 - ✓ Pozwolenie wodnoprawne, inne niż na wykonanie urządzeń wodnych – wydawane na podstawie ustawy Prawo wodne (...)

Ale również np.

- ✓ zgłoszenie prowadzenia robót budowlanych

Jeśli organ wydający wspomnianą decyzję uzna, iż przedsięwzięcie takie może potencjalnie znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, wydaje postanowienie w sprawie nałożenia obowiązku przedłożenia przez Inwestora właściwemu miejscowo regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska kompletu dokumentów wymienionych w art. 96 ust. 3 ustawy OOS (wniosek o wydanie decyzji inwestycyjnej, KIP, mapa ewidencyjna/mapa sytuacyjno - wysokościowa, wypis i wyrys z mpzp)

Dopiero regionalny dyrektor ochrony środowiska stwierdza potrzebę, lub jej brak, przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 (przysługuje zażalenie)

W postanowieniu stwierdzającym potrzebę oceny RDOŚ **nakłada obowiązek przedłożenia**, w dwóch egzemplarzach wraz z ich zapisem w formie elektronicznej na informacyjnych nośnikach danych, **raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 i określa zakres tego raportu** (art. 97 ust. 3 ustawy OOS).

Zakres raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 powinien być **ograniczony do** określenia **oddziaływań przedsięwzięcia na obszar Natura 2000** (art. 97 ust. 4 ustawy OOS)

Po przeprowadzeniu oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 RDOŚ wydaje postanowienie w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia w zakresie oddziaływania na obszar Natura 2000 (art. 98 ust. 1 ustawy OOS)

RDOŚ wydaje postanowienie w terminie 45 dni od dnia otrzymania raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 (art. 98 ust. 7)

Do postanowienia nie stosuje się przepisów art. 106 § 3, 5 i 6 Kpa:

- brak 2 tygodniowego terminu zajęcia stanowiska;
- brak możliwości zażalenia;
- brak konieczności zawiadomienia stron o przyczynach zwłoki;
- brak zażalenia na niezakończony terminie

Art. 98 ust. 2 ustawy OOS – RDOŚ uzgadnia warunki realizacji przedsięwzięcia, jeżeli:

- z oceny oddziaływania wynika, że przedsięwzięcie nie będzie znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 – *istnieje możliwość zastosowania odpowiednich działań minimalizujących negatywne oddziaływania*
- z oceny oddziaływania wynika, że przedsięwzięcie może znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000, i jednocześnie zachodzą przesłanki, o których mówi w art. 34 UOP
- **jeżeli** z oceny oddziaływania wynika, że **przedsięwzięcie może znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000** i jeżeli nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 34 UOP, **RDOŚ odmawia uzgodnienia** warunków realizacji przedsięwzięcia (art. 98 ust. 3).

- **na postanowienie to nie przysługuje zażalenie (!)**

Przed wydaniem postanowienia, o którym mowa w ust. 1 (*uzgadniającego lub odmawiającego uzgodnienia*), RDOŚ występuje do organu prowadzącego postępowanie główne, o zapewnieniu możliwości udziału społeczeństwa, przekazując temu organowi raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 (art. 98 ust. 4 ustawy OOS)

Organ prowadzący postępowanie, przekazując RDOŚ zgłoszone przez społeczeństwo uwagi i wnioski oraz protokół z rozprawy administracyjnej otwartej dla społeczeństwa, jeżeli była przeprowadzona (art. 98 ust. 5 ustawy OOS)

RDOŚ rozpatruje uwagi i wnioski (art. 98 ust. 6 ustawy OOS)

Postanowienie RDOŚ wiąże organ właściwy do wydania decyzji, o której mowa w art. 96 ust. 1 (art. 100 ustawy OOS)

Właściwy organ wydaje decyzję, o której mowa w art. 96 ust. 1, uwzględniając warunki realizacji przedsięwzięcia określone w postanowieniu RDOŚ (art. 101 ust. 1)

W decyzji, o której mowa w art. 96 ust. 1, właściwy organ, w przypadku gdy z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 wynika potrzeba:

- Wykonania kompensacji przyrodniczej – stwierdza konieczność wykonania tej kompensacji;
- Zapobiegania, ograniczania oraz monitorowania oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko – nakłada obowiązek tych działań.

Jeżeli z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 wynika, że przedsięwzięcie może znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000, organ właściwy do wydania decyzji, o której mowa w art. 96 ust. 1 odmawia wydania zgody na realizację przedsięwzięcia, o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 34 UOP

Znaczące oddziaływanie na obszary Natura 2000

- działania powodujące długotrwały spadek liczebności populacji;
- działania powodujące zmniejszenie zasięgu występowania gatunku;
- działania powodujące zmniejszenie powierzchni siedliska przyrodniczego bądź obszaru;

- działania zmieniające strukturę zbiorowiska (skład gatunku);
- działania powodujące bezpośrednio lub pośrednio zmiany fizycznej jakości środowiska (w tym warunków hydrologicznych) lub siedliska przyrodniczego wewnątrz obszaru;
- działania powodujące zmiany w spójności jednego lub kilku obszarów Natura 2000 (np. tworzenie bariery ekologicznej pomiędzy obszarami, siedliskami lub zmniejszające zdolność obszaru do pełnienia funkcji „źródła” migrujących i emigrujących gatunków)

DUŚ, czy przejście oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 nie zwalnia od obowiązków wynikających z odrębnymi przepisami, tj. uzyskania:

- uzgodnień związanych z innymi formami ochrony przyrody (PN, PK, rezerwaty, OCHK i in.)
- decyzji zezwalającej na odstępstwa od zakazów dotyczących gatunków chronionych (art. 56 UOP)
- decyzji ustalającej warunki prowadzenia robót zmieniających stosunki wodne na terenach o szczególnych wartościach przyrodniczych (art. 118 ust. 1 UOP)

Najczęstsze nieprawidłowości przy ocenie wpływu inwestycji na obszary Natura 2000:

- nieprawidłowości w opisie stanu faktycznego oraz w opisie zamierzenia;
- ogólne przedstawienie wpływu bez podania szczegółów wartości;
- nieprawidłowości w opisie oddziaływań;
- zła interpretacja NIP lub jej brak;
- brak analizy rozwiązań alternatywnych lub nieprawidłowe wariantowanie;
- mylenie działań minimalizujących z kompensacyjnymi;
- niestosowanie działań kompensacyjnych do poniesionych strat;
- założenie, że kompensacja przyrodnicza zostanie wykonana po realizacji przedsięwzięcia.

W większości powyższe nieprawidłowości mają swoje źródło w nierzetelnym raporcie OOS/OON

Należy pamiętać, że jeśli działania mogące znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000, zostały podjęte bez przeprowadzenia postępowania OOS zawierającej elementu analizy możliwości oddziaływania na obszar Natura 2000 lub oceny „naturowej”, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska może nakazać natychmiastowe wstrzymanie i podjęcie w wyznaczonym terminie niezbędnych czynności w celu przywrócenia poprzedniego stanu danego obszaru, jego części lub chronionych na nim gatunków. (art. 37 UOP).

Najkorzystniejszym byłoby, aby gospodarcze użytkowanie na danym obszarze Natura 2000 pozostało co najmniej na takim poziomie, jaki pozwolił wykształcić się poszczególnym siedliskom i występują na nim gatunki tak wartościowe, iż zostały one objęte ochroną jako Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000.

Natura 2000 nie musi wcale ograniczać inwestycji, a prowadzenie działalności gospodarczej przyjaznej środowisku to nieodłączny element programu Natura 2000. Jedynie w sytuacji zaistnienia możliwości znaczącego oddziaływania na taki obszar należy przeprowadzić **rzetelną** ocenę. Czasem, przy zastosowaniu działań minimalizujących (łagodzących), uda się zapobiec lub ograniczyć wpływ przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 i możliwym będzie ograniczenie możliwego znaczącego wpływu do poziomu oddziaływań „nieznaczących”. Należy jednak pamiętać, że planując swoje przedsięwzięcie konieczna jest ścisła współpraca projektantów, inwestorów i przyrodników. Dzięki niej planowane inwestycje będą mogły się rozwijać, zachowując przy tym najcenniejsze elementy środowiska.

Kwestia obszarów Natura 2000 we wniosku o dofinansowanie ze środków unijnych

Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych (MRR/H/16/3/05/09)

Przygotowanie rzetelnego raportu o oddziaływaniu na środowisko oraz prawidłowo przeprowadzony udział społeczeństwa stanowią o jakości decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (innych decyzji), a w konsekwencji o absorpcji środków unijnych

Jakość raportu wpływa na obniżenie kosztów inwestycji:

- przyspieszenie procedur (brak wezwań do uzupełnienia, brak ponownej oceny)
- **optymalny dobór urządzeń ochrony środowiska oraz innych działań minimalizujących i kompensujących**

Najważniejsze czynniki wpływające na jakość raportu:

- znajomość prawa z zakresu OOS/OON oraz innych regulacji środowiskowych
- właściwie dobrany zespół specjalistów

Załącznik Ia - formularz do wniosku o dofinansowanie w zakresie OOS

F.4. Ocena wpływu na obszary Natura 2000

F.4.1. Czy projekt może wywierać istotny negatywny wpływ na obszary objęte lub które mają być objęte siecią NATURA 2000? Tak, w takim przypadku

(1) Proszę przedstawić streszczenie wniosków wynikających z odpowiednich ocen przeprowadzonych zgodnie z art. 6 ust. 3 dyrektywy 92/43/EWG141

POLE TEKSTOWE

(2) Jeżeli podjęcie środków kompensujących uznano za konieczne zgodnie z art. 6 ust. 4, proszę dostarczyć kopię formularza „Informacja na temat projektów, które mogą wywierać istotny negatywny wpływ na obszary NATURA 2000, zgłoszone Komisji (DG ds. Środowiska) na mocy dyrektywy 92/43/EWG142”.

Nie, w takim przypadku proszę załączyć wypełnioną przez właściwą instytucję zaświadczenie z załącznika Ib.

TAK

Jeśli Istniało prawdopodobieństwo, że przedsięwzięcie z gr. I, II, III może znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000

Przeprowadzono ocenę zgodnie z art. 6.3 lub równorzędną

«Pkt1

- ocena wykazała brak znaczącego oddziaływania, w tym po zastosowaniu działań minimalizujących
- wypełniamy pole tekstowe (opis procedury i wnioski z postępowania)

« Pkt 1 i Pkt 2

Jeśli ocena wykazała znaczące oddziaływanie, ale spełnione zostały warunki określone w art. 34 ust. 1 lub 34 ust 2 UOP

- wypełniamy pole tekstowe (opis procedury i wnioski z postępowania)
- załączamy kopię formularza do informowania KE zgodnie z art. G ust. 4 DS (art. 35 ust. G uop) uzyskaną w GDOŚ.

NIE

Załącznik Ib - zaświadczenie organu odpowiedzialnego za monitorowanie obszarów Natura 2000

- nie istniało prawdopodobieństwo, że przedsięwzięcie może znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 i nie było konieczne przeprowadzenie oceny zgodnie z art. 6. 3 dyrektywy siedliskowej lub równorzędnej

W punkcie 170 wytycznych wskazano, że „...gdy przedmiotem projektu ubiegającego się o dofinansowanie jest inwestycja o charakterze nieinfrastrukturalnym (np. zakup sprzętu, urządzeń, taboru) albo tzw. projekt „miękki” (np. szkolenia, kampania edukacyjna), załącznik Ia należy wypełnić w ograniczonym zakresie, jednakże wypełnienie załącznika Ib nie będzie w tym przypadku konieczne.”